

การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษา
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Strong development of one Tambon One Product to a community
enterprise A case study of the community enterprise group for
processing honey products at Bangsai Subdistrict, Mueang District,
Suratthani Province

วิภาพร ศรีชวาน, ัญญารัตน์ นิมกาญจนา, ัญชลิตา เพียรจัด,
ธนิสรา ไชยสาละ, กัญญาวีร์ ขุนเนียม¹

Wipaporn Sreekhan, Tumyarat Nimkanjana, Anchalisa Pianjad,
Tanitsara Chaisalee, Kanyawee Khoonniam

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์การพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์วิสาหกิจชุมชนมีการต้องการพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ รสชาติ ความสะอาดปลอดภัย และความสะดวก รวมไปถึงด้านภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ จึงวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาสินค้าที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนโดยใช้ให้เกิดประโยชน์ชุมชนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ทีมวิศวกรสังคมประจำตำบลบางไทรคิดค้นและออกแบบร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งในรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด

คำสำคัญ วิสาหกิจชุมชน; การพัฒนาสินค้า; แปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: Tunyarat.Nim@u2t.ac.th

Abstract

This article aims to develop one Tambon One Product product into a strong community enterprise, a case study of honey product processing community enterprise group from Bang Sai Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province. The results of the analysis of community enterprises have a need for product development. Packaging and labeling in terms of quality, taste, cleanliness, safety and convenience, as well as product image. Therefore, most community enterprises want to develop products that conserve local wisdom. and supporting the natural resources that exist in the community by using them for the benefit of the local community For this reason, a team of social engineers in Bang Sai sub-district invents and designs together with the community to develop One Tambon One Product for a strong community enterprise in the form of honey product processing. to upgrade the product in the community and meet the needs of the market.

Keywords: community enterprise; product development; Processing honey products

บทนำ

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น จำเป็นต้องผลักดันให้ภาคการผลิตมีความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ โดยการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม มาประยุกต์ใช้ จะก่อให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพมูลค่า และมาตรฐาน รวมถึงพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง และแข่งขันได้ในเวทีโลก ซึ่งสามารถทำได้โดย การพัฒนาปัจจัยสนับสนุน ทั้งในด้านกฎหมายและกฎระเบียบ การอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการ การรวมกลุ่มคลัสเตอร์ และการบูรณาการนโยบาย/แผนงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเอื้อให้เกิดการลงทุนและลดอุปสรรคในธุรกิจอุตสาหกรรม นอกจากนี้การส่งเสริมสถานประกอบการที่เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จะอาศัยการกำกับดูแลอย่างทั่วถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ของภาคประชาชนเป็นกลไกในการขับเคลื่อน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาองค์กรและบุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง (ยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560-2564)

ปัจจุบันทั้งธุรกิจและผู้บริโภคต่างตื่นตัวต่อความสำคัญของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และการให้บริการ ผู้ประกอบการต้องทำความเข้าใจว่าผลิตภัณฑ์ไม่ใช่เพียงวัตถุที่มีตัวตนจับต้องได้ เท่านั้น สิ่งที่เสนอขายสู่ตลาดเพื่อความสนใจ การจัดหา การใช้หรือการบริโภคที่สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ประกอบด้วยสิ่งที่สัมผัสได้และสัมผัส ไม่ได้ เช่น บรรจุภัณฑ์ สี ราคา คุณภาพ ตราสินค้า บริการและชื่อเสียงของผู้ขาย ผลิตภัณฑ์อาจจะ เป็นสินค้า บริการ สถานที่ บุคคล หรือความคิด ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ก็ได้ ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (Utility) มีคุณค่า (Value) ในสายตาของลูกค้า การกำหนดกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ต้องพยายามคำนึงถึงความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ (Product Differentiation) หรือความแตกต่างทางการแข่งขัน องค์ประกอบหรือคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546, หน้า 203)

จากความสำคัญของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค ความทันสมัย และปัญหาที่เกิดจากการแข่งขัน ประกอบกับการศึกษาความต้องการของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า วิสาหกิจชุมชนควรพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ รสชาติ ความสะอาดปลอดภัย และความสะอาด รวมไปถึงด้านภาพลักษณ์ ของผลิตภัณฑ์ โดยคนในชุมชนส่วนใหญ่ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนพัฒนาสินค้าที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสนับสนุนทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนโดยใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งน้ำผึ้งจากนั้นมีความสำคัญในการดำรงชีวิตในเรื่องการบริโภคและการสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ในชีวิตประจำวันแต่น้ำผึ้งจากนั้นประสบปัญหาคือกระบวนการผลิตน้ำผึ้งจากคือ การเก็บรักษาของน้ำผึ้งเมื่อเก็บรักษาในอุณหภูมิห้องทั่วไปนั้นสามารถเก็บได้เพียง 5- 10 และน้ำผึ้งจากมีรสชาติที่เปลี่ยนจากเดิมคือมีรสชาติเปรี้ยวและขมมีลักษณะเกิดฟองก่อตัวเป็นแก๊ส

ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และเพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

เนื้อเรื่อง

1. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

คิดแบบนวัตกรรมคือ คิดแตกต่างหรือคิดนอกกรอบเดิมๆ จะคิดสร้างสรรค์และทำต่าง สร้างความแตกต่าง อันนำไปสู่ความคิดในการสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการ และธุรกิจใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ นวัตกรรมต้องมีความเชี่ยวชาญเฉพาะใน 5 ทักษะ คือ การเชื่อมโยงความคิด ตั้งคำถาม สังเกต ปฏิสัมพันธ์ และทดลอง อันเป็นกุญแจสำคัญในการเกิดความคิดใหม่ๆ

ดังนั้น การคิดแบบนวัตกรรมนั้นจะรู้จักการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบข้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและรู้การตั้งคำถามให้เยอะเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกในการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ลึกและได้ประเด็นที่ครบถ้วน เพื่อมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำในการใช้ชีวิตในสังคม และเป็นปัจจัยสำคัญเกี่ยวกับการนำมาพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์สินค้าในชุมชน เพื่อยกระดับให้สินค้าเป็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้บริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตการบริการ การจำหน่ายจ่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ เศรษฐกิจชุมชนมีรากฐานมาจากศักยภาพของชุมชน ภูมิปัญญาของชุมชน หรือทุนในชุมชน อาทิ วัฒนธรรม ประเพณี สภาพภูมิประเทศ ความหลากหลายทางทรัพยากรที่มีอยู่ เศรษฐกิจชุมชนมีลักษณะสำคัญคือ ครอบคลุมเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวยุคใหม่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการอยู่รอดของครอบครัวต่อความพอเพียง และต่อความสามารถในการพึ่งตนเอง ตามแนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ชุมชนเป็นตัวของตัวเอง มีพลวัต และสามารถที่จะอยู่รอดด้วยตัวเองได้ พัฒนาเคียงคู่ไปกับพัฒนาการของระบบทุนนิยม

ดังนั้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้น จะต้องเน้นคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันที่สำคัญนั้นจะต้องสร้างคุณค่าของสิ่งของหรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้คนในชุมชนตระหนักและเห็นความสำคัญ เพื่อเป็นแรงดึงดูดให้คนในชุมชนในการสร้างอาชีพและรายได้ จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนโดยสิ่งของที่มีในชุมชนนั้นสามารถเพิ่มมูลค่า

แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น ซึ่งมีอีกสิ่งหนึ่งที่เมื่อก่อนอาจเล่นบทเป็นแค่ตัวประกอบเท่านั้น แต่ปัจจุบันก้าวขึ้นมามีความสำคัญไม่แพ้กันเลยทีเดียว ที่จะมีส่วนช่วยทั้งถึงผู้บริโภคกลุ่มใหม่ๆ เข้ามารวมถึงรักษาผู้บริโภครายเดิมให้อยู่ไปนานๆ ก็คือ เรื่องของการสร้าง

มูลค่าเพิ่ม โดยในอดีตนั้นหากผลิตภัณฑ์หรือบริการหนึ่ง จะประสบความสำเร็จได้ในท้องตลาดสิ่งที่สำคัญที่สุดก็จะเป็นตัวผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักนั่นเองที่ต้องมีคุณภาพที่เยี่ยมยอดกว่าคู่แข่ง และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีกว่า อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจะพบว่าบ่อยครั้งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการหลักอาจจะยังเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ก้าวขึ้นมาเป็นส่วนสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือเรื่องของ “มูลค่าเพิ่ม” ที่ติดมากับตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักนั้นๆ ในบางกรณีส่วนของมูลค่าเพิ่มก็จะเป็นตัว ดึงดูดผู้บริโภคให้ หันมามองหรือตัดสินใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักดังนั้นธุรกิจในปัจจุบันเราจะเห็นว่าไม่ใช่เป็นการขายเพียงตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการหลักอย่างเดียว แต่จะต้องมีส่วนเพิ่มมูลค่าที่จะทำให้ผู้บริโภครู้สึกได้ประโยชน์มากขึ้นด้วย (พูนลาภ ทิพชาติโยธิน, 2553, หน้า 87-88)

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ ในแต่ละหมู่บ้าน ชุมชนหรือ ตำบล เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้แต่ละชุมชนได้นำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมา พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่มเป็นที่ เป็น ที่ต้องการของตลาด สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยยึดหลักการพึ่งตนเองของชุมชน และรัฐพร้อมที่จะช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการ เชื่อมโยงสินค้าชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากนี้ ยังเป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละท้องถิ่นมีผลิตภัณฑ์หลักอย่างน้อย 1 ประเภทที่ใช้วัตถุดิบทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ เป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ การดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่ต้องอาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนาเบื้องต้น

ผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิดรวมถึงการบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพที่มีเอกลักษณ์ มีจุดเด่น จุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ หลักการพื้นฐาน

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance – Creativity) สร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ไม่ซ้ำแบบกันและเป็นที่ยอมรับทั่วไป

3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) สร้างบุคลากรที่มีความคิดกว้างไกลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตและบริการมีจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค

2. กระบวนการถอดบทเรียน เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โครงการการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นสินค้าที่มีประสิทธิภาพ และสร้างองค์ความรู้ทางด้านการผลิตและการตลาดที่สามารถทำการผลิตได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องสนับสนุนความรู้บูรณาการในส่วนที่เกี่ยวข้อง มีเครือข่ายเพื่อพัฒนาผลผลิตเพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนการตลาดให้ชัดเจน โดยมีกระบวนการทำงานดังต่อไปนี้

กระบวนการที่ 1 เป็นกระบวนการประเมินโครงการในตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อวางแผนการดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กระบวนการที่ 2 เป็นกระบวนการจำแนกเพื่อพัฒนาตามโครงการต่างๆ โครงการ ตามคุณสมบัติและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา จัดการฝึกอบรม และดำเนินกิจกรรมตามโครงการ

กระบวนการที่ 3 เป็นกระบวนการถอดบทเรียน เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนในชุมชนท่านอื่น จัดเก็บข้อมูล และรายงานผลการดำเนินการ พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงาน

ตำบลบางไทร อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งคนในชุมชนมีความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ที่ทำจากต้นจากเป็นอย่างดีเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่และสืบทอดกันมาจนถึงมีการจัดตั้งผลิตภัณฑ์

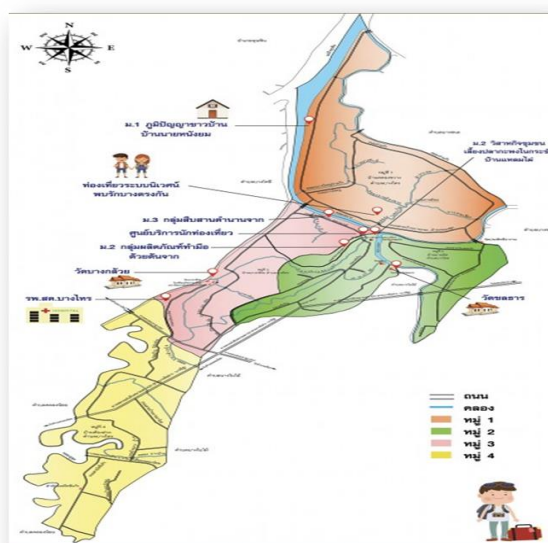
กลุ่มเป้าหมายในการจัดตั้งโครงการในครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการที่ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง ภูมิศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตำบลบางไทร อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้ คณะผู้ร่วมโครงการมีความหวังว่า บทความนี้อาจเป็นหนึ่งช่องทางที่สามารถจุดประกายการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก เพื่อสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ต่อไปอนาคต

3. ยุทธศาสตร์การส่งเสริม

การยกระดับการผลิตภัณฑ์สินค้าน้ำผึ้งจาก เข้าสู่ระบบมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากให้ได้คุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัยและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ และขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากอย่างจริงจัง เสริมสร้างขีดความสามารถการผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก โดยส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนมีอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด (Zoning) และเพื่อต่อยอดองค์ความรู้และพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก มีมูลค่าสูงเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มครัวเรือนที่ผลิตน้ำผึ้งจาก ส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำ การทำผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมขยายผลและพัฒนการผลิตน้ำผึ้งจากให้ยั่งยืน และเพื่อให้ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากเป็นที่ยอมรับของทุกคน

2.4 บริบทตำบลบางไทร

ตำบลบางไทรเป็นตำบลที่อยู่ในอำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งตำบลบางไทรนั้นประกอบด้วยทั้งหมด 4 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง หมู่ที่ 2 บ้านบางเบ็ด หมู่ที่ 3 บ้านบางกล้วย และหมู่ที่ 4 บ้านท้องถุ้ง มีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญตามแผนที่

ลักษณะของดิน โดยทั่วไปของตำบลบางไทร เป็นดินร่วนปนทราย มีน้ำท่วมขังเหมาะแก่การปลูกพืชชายเลน เช่น โดยมีการปลูกมะพร้าว ปาล์ม ต้นจาก สวนผลไม้กระถ่อนและฝรั่ง เป็นบางส่วน

ลักษณะของแหล่งน้ำ ส่วนใหญ่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย คลอง บาง ที่สำคัญจำนวน 20 สาย ได้แก่ คลองขวาง คลองบางใหญ่-จำแก้ว คลองจำแก้ว บางยายเขียว บายตาเขียน บางตรงกัน บางท้องทาก บางตุ้ม คลองบางแหงแตก คลองบางใบไม้ คลองบางเบ็ด คลองบางไทร เล็กบางยาง คลองบางกล้วยเล็ก คลองบางกล้วยใหญ่ คลองบางผี คลองบางกราย คลองบางบ้าน คลองท้องถั่ว และคลองดอนตะโก

ลักษณะของป่าไม้ มีลักษณะเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วย ไม้โกงกาง ไม้ลำพู และป่าจาก เป็นต้น

ตำบลบางไทรมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ได้คือ ผลิตภัณฑ์น้ำฝักที่ได้จากต้นจาก โดยมาการผลิตที่หมู่ที่ 1 บ้านคลองขวาง บ้านนายนิยม พินเขต ซึ่งการผลิตโดยภูมิปัญญาชาวบ้านในการนำฝักจาก ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและยังสามารถสร้างรายได้ในการหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากบริเวณหมู่ที่ 1 ติดกับแม่น้ำหลายสาย จึงทำให้มีต้นจากขึ้นเป็นจำนวนมาก ทางชาวบ้านจึงเล็งเห็นประโยชน์ในการนำมาประกอบอาชีพ

5. รูปแบบการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำฝักจาก ตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ในตำบลบางไทร อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีทรัพยากรธรรมชาติ คือ ต้นจาก มีการนำมาแปรรูปเป็นน้ำฝักจาก เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน

● น้ำฝักจาก

การทำน้ำฝักจากจากต้นจาก เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการถนอมอาหาร และเทคนิคในการเอาน้ำตาลออกจากต้น สามารถนำมารับประทานกับขนมจิ้ง ขายขวดละ 80 บาท โดยมีกระบวนการทำน้ำฝักจาก คือ

1. กระตุ้นวงจาก เข้า-เย็น เป็นเวลา 15 วัน
2. ตัดทะลายจากทิ้ง
3. ปาดวงจาก 2-3 ครั้ง
4. นำกระบอกไม้ไผ่มารับน้ำตาลจาก

5. เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนดแล้วสามารถลงมือเก็บน้ำตาลได้ ระยะเวลาในการเก็บ
แขวนกระบอกไม้ไผ่ในตอนเช้า – ตอนเย็นสามารถเก็บ
6. นำน้ำตาลที่ได้เทลงกระทะ
7. เคี่ยวน้ำตาลจากจนกว่าจะเป็นน้ำผึ้ง ใช้ไฟระดับ ประมาณ 2 ชั่วโมง
8. หลังจากเคี่ยวน้ำผึ้งเสร็จแล้วเทน้ำผึ้งทิ้งไว้ให้เย็น
9. นำน้ำผึ้งบรรจุใส่ลงในขวด 1 กระทะสามารถบรรจุได้ประมาณ 3-4ขวด
10. นำออกจำหน่ายให้กับกลุ่มแม่ค้าในชุมชน และผู้สนใจ

● รายละเอียดของผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจาก

น้ำผึ้งจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากต้นจาก ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ของตำบลบางไทร จึงทำให้เกิดความคิดการนำทรัพยากรในตำบลมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลบางไทร โดยได้สืบเนื่องมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตกันในตำบลจึงไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มคนทั่วไป โดยมีวิธีการทำน้ำส้มจากที่มีวิธีการทำที่ง่ายไม่ซับซ้อน จึงทำให้การผลิตน้ำส้มจากเป็นอาชีพอีกอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในตำบลบางไทร แต่การผลิตน้ำผึ้งจากยังมีอุปสรรคอีกหลายอย่าง เนื่องจากตัวรูปแบบผลิตภัณฑ์ของน้ำผึ้งจาก ยังไม่มีความโดดเด่นและน่าดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคเท่าไรนัก น้ำผึ้งจากจึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่รู้จักกันเฉพาะคนใน

ตำบลบางไทรและตำบลละแวกใกล้เคียงเท่านั้น จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าขายของคนในตำบล เพราะฉะนั้นเราจึงต้องการที่จะมุ่งเน้นช่วยส่งเสริมผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากโดยช่วยออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้แก่ตำบล เพื่อช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

- การแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่ม (บรรจุภัณฑ์)

สรุป

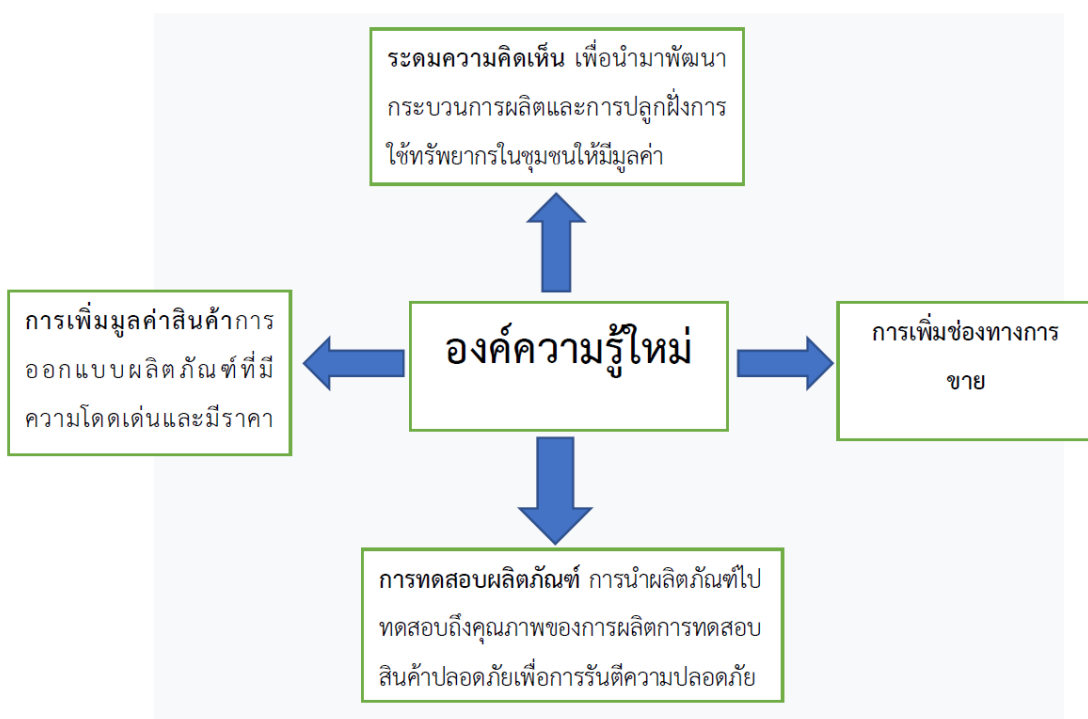
จากการศึกษาพบว่า กระบวนการผลิตน้ำผึ้งจากนั้นมีการกระบวนการที่ไม่ซับซ้อน และเป็นกระบวนการที่ทุกคนในตำบลสามารถผลิตได้เองและเรียนรู้ศึกษากระบวนการการผลิตได้ง่าย แต่ปัจจุบันนั้นต้นจากที่มีอยู่ในชุมชนนั้น จะมีทั้งต้นจากที่ขึ้นเองตามธรรมชาติและเกิดจากการปลูกเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อเทียบกับการผลิตน้ำผึ้งจากเพื่อเป็นรายได้นั้นมีจำนวนน้อยมากและการให้ความสนใจของประชาชนในพื้นที่ ก็มีความสนใจจำนวนน้อยมากเพราะโดยส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางไทร ประกอบอาชีพการทำประมงพื้นบ้านและเกษตรกรรม และมีอีกหนึ่งประเด็นของการผลิตน้ำผึ้งจากคือ การเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์ซึ่งผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากนั้น จะมีอายุการเก็บที่สั้นเมื่อมีการเก็บไว้ในอุณหภูมิห้องโดยทั่วไปและมีรสชาติเปลี่ยนไปจากเดิมคือ มีรสชาติที่เปรี้ยวและอีกประเด็นสำคัญคือ การระบิดของขวดน้ำผึ้งจากที่มีการเก็บรักษา

อีกประเด็นสำคัญคือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำผึ้งจากจากการศึกษาและลงพื้นที่เก็บข้อมูลนั้น ทำให้ทราบว่าภูมิปัญญาชนิดนี้ไม่มีการสืบทอดหรือรับช่วงการทำต่อ และประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นคือ การขายผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งจากนั้นปัจจุบันยังมีการขายที่แบบการขายปลีกและส่งตามบ้านโดยทั่วไปแต่ยังไม่มีมีการขายแบบช่องทางอื่นและเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

เชื้อไวรัสโคโรน่านั้นทำให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มที่ผลิตน้ำผึ้งจาก ทำให้ไม่สามารถขายออกไปสู่ตลาดผู้บริโภคได้

องค์ความรู้ใหม่

คณะทีมวิศวกรสังคมประจำตำบลไทร ได้รับโจทย์ในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็ง วิสาหกิจชุมชนมีความประสงค์ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง โดยการพัฒนาสินค้า บรรจุภัณฑ์ และป้ายฉลากทั้งด้านคุณภาพ เพื่อให้บุคคลทั่วไปได้รู้จักผลิตภัณฑ์ในชุมชน จึงได้คิดค้นและออกแบบร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งในรูปแบบการแปรรูปผลิตภัณฑ์น้ำผึ้ง เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ ในชุมชนและตอบสนองความต้องการของตลาด โดยคณะทีมงานจึงนำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบแผนภูมิ ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2560). วิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก

<http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm> [14 มีนาคม 2562]

ยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560-2564. สืบค้นจาก

<https://www.sme.go.th/upload> [14 มีนาคม 2562]

วีณาพร ลำอางศรี. (2560). การจัดการความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม. สืบค้นจาก

<https://weenaporn59.wordpress.com/category/> [14 มีนาคม 2562]

Sukhothai Thammathirat. (2555). แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน. สืบค้นจาก

<https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative>. [14 มีนาคม 2562]